

ข้อมูลจังหวัดเลย

ตราประจำจังหวัดเลย

ความหมายของตราประจำจังหวัดเลย

เป็นภาพพระธาตุศรีสองรัก ลักษณะอุเทสิกเจดีย์ สร้างเป็นอนุสรณ์การปักปันเขตแดนในรัชสมัยของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยา กับพระเจ้าไชยเชษฐาแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต (เวียงจันทน์) ก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2103 เสร็จเมื่อ พ.ศ. 2106 ตั้งอยู่วัดพระธาตุศรีสองรัก ซึ่งเป็นวัดที่ไม่มีพระภิกษุสงฆ์พำนัก ริมแม่น้ำหมัน บ้านห้วยนาญ ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย องค์พระธาตุก่ออิฐก่อปูน มีฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้างด้านละ 10.47 เมตร สูง 19.19 เมตร บนยอดพระธาตุมีแก้วครอบเป็นโคมมีกระดิ่งลูกเล็กๆ แขนงอยู่เหนือโคม กรมศิลปากรประกาศให้เป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2478

คำขวัญประจำจังหวัดเลย

“เมืองแห่งทะเลภูเขา สุดหนาวในสยาม ดอกไม้งามสามฤดู
ถิ่นที่อยู่ร้อยสงฆ์ มั่นคงความสะอาด”

วิสัยทัศน์จังหวัดเลย

“เมืองน่าอยู่ เมืองแห่งการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุนภายใต้การพัฒนาที่ยั่งยืน”

ภูมิประเทศของจังหวัดเลย เกิดจากการเคลื่อนตัวทรุดลงของเปลือกโลกเป็นเวลาหลายร้อยล้านปีมาแล้ว เกิดภูเขาลาดหลั่นกันมากมาย เป็นภูเขาที่มีพื้นที่ราบหลายแห่ง (Table Land) เกิดพันธุ์ไม้นานาพันธุ์จากการที่ภูมิประเทศลาดเอียงไปทางเหนือ จึงทำให้อากาศแผ่ปกคลุมหนาวเย็น เพราะไม่มีแนวเขาสูงกั้น

ธงประจำจังหวัดเลย

ลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีฟ้า มีตราประจำจังหวัดเลย เป็นรูปพระธาตุศรีสองรักอยู่ในวงกลมบนพื้นผ้าทั้งสองด้าน

ต้นไม้ประจำจังหวัดเลย

ชื่อ พรรณไม้ สนสามใบ
ชื่อวิทยาศาสตร์ Pinus Kesiya

เป็นต้นไม้ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงปลูกตามคำกราบบังคมทูลของนายเทียม คมกฤษ อธิบดีกรมป่าไม้ เพื่อเป็นสิริมงคลและเป็นอนุสรณ์ในการเสด็จพระราชดำเนินขึ้นยอดภูกระดึง เมื่อเวลาเช้าของวันอาทิตย์ที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2498 (จากหนังสือรอยเสด็จมหาวิทยาลัยขอนแก่น 2540) และ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานกล้าไม้มงคลให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ในงานวันรณรงค์โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่ครองราชย์ปีที่ 50 เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2537 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ให้เป็นต้นไม้ประจำจังหวัดเลย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์

ดินแดนที่เป็นที่ตั้งจังหวัดเลยในปัจจุบัน เป็นชุมชนมาแต่โบราณ โดยมีหลักฐานทางโบราณคดี อาทิ เครื่องมือหินซึ่งเป็นโบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีขวานหินขัด กำไลหินขัดแถบอำเภอยางคายน ซึ่งเชื่อกันว่ากลุ่มชนแถบนี้ดำรงชีวิตภายใต้สังคมเกษตรกรรม มีการกำหนดอายุไว้ประมาณ 9,000 ปี

4,000 – 2,000 ปี ยุคสัมฤทธิ์ พบหลักฐานที่ทำให้สันนิษฐานได้ว่ามีการขุดแร่เหล็กและทองแดงในบริเวณอำเภอยางคายนและอำเภอมืองเลยขึ้นมาใช้

ยุคประวัติศาสตร์

พบหลักฐานใบเสมาในพื้นที่อำเภอยางคายน อายุประมาณ 1,000-1,200 ปี ซึ่งเป็นยุคทวารวดี และแหล่งโบราณคดีในพื้นที่อำเภอยางคายน คาดว่ามีอายุใกล้เคียงกัน และในพื้นที่นี้มีชุมชนซึ่งมีความเจริญ จนมีสภาพเป็นเมือง อาทิ เมืองด่านซ้าย เมืองเชียงคาน เมืองท่าลี่ ส่วนเมืองเลยได้ยกฐานะจากชุมชนบ้านแฮ่ที่ตั้งอยู่ริมห้วยน้ำหมาน ซึ่งไหลจากภูเขา ชื่อภูผาหมาน เป็นเมือง ใน ปี พ.ศ. 2396 โดยตั้งชื่อเมืองตามแม่น้ำใหญ่ว่า “เมืองเลย” ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยให้ขึ้นกับเมืองหล่มสักทั้งแต่งตั้งหลวงศรีสงครามเป็นเจ้าเมืองคนแรกทำคำแสน

นักสำรวจชาวฝรั่งเศส ชื่อ เอเจียน แอมอนิเย ได้เดินทางมาค้นหาศิลาจารึกและมาถึงเมืองเลย เมื่อ 29 กุมภาพันธ์ 2426 บรรยายสภาพเมืองเลยและอ่างบ้นทีกของมูโฮร์ (MOUHOT) นักสำรวจชาวฝรั่งเศส ซึ่งเดินทางมาถึงเมืองเลย ปี 2404 ว่า “...สภาพบ้านแอ่ ตั้งอยู่ทั้งสองฝั่งห้วยน้ำหามาน ประกอบด้วยกระท่อม ประมาณ 200 หลัง บนพื้นที่สูง น้ำไม่ท่วมถึง หมู่บ้านตั้งเรียงรายอยู่ใต้ร่มไม้ผลใกล้กับทุ่งนา แม่น้ำเลย สามารถเดินเรือได้ในฤดูน้ำหลาก...”

“...ประชาชนครึ่งหนึ่งเป็นเกษตรกร และอีกครึ่งหนึ่งเป็นกรรมกรทำงานอุตสาหกรรม ผลิตอุปกรณ์การ ไถนา และมีดีไอโต้ เพื่อจำหน่ายไปทั่วจังหวัดข้างเคียง จนถึงจังหวัดที่อยู่เลยโคราชขึ้นไปอีก แต่ที่ไม่มีโรงงาน ไม่มีเครื่องจักรไอน้ำ แล้วก็เป็นที่น่าสนใจเมื่อเห็นว่าการตั้งเตาที่จะตีเหล็กนั้นมีราคาต่ำที่สุด คือ จะมีการขุดหลุม กว้าง 1 เมตรครึ่ง ที่ดินเขา แล้วช่างเหล็กจะเอาก้อนแร่ใส่เข้าไปในหลุมนั้น แล้วเผาด้วยถ่านไฟ ที่มีความร้อนสูง เมื่อร้อนได้ที่แล้ว เหล็กก็จะไหลลงไปในหลุมที่พื้นดิน หลังจากนั้นก็จะนำเอาเหล็กเป็นก้อนออกจากหลุมดังกล่าวไป ทำการตีเป็นเครื่องมือที่โรงตีเหล็ก ...”

“...ที่นี้จะมีหลุมในดินอีกและมีไฟเผา ซึ่งจะมีเต็กคอยสุบลมด้วยท่อลมแฝด 2 ท่อ ซึ่งทำด้วยท่อนไม้กลวง โดยเอาปลายด้านหนึ่งฝังลงในดิน ภายในท่อสุบลมนี้จะมีลูกสูบทำด้วยสำลีจากตัวท่อสุบลมนี้จะมีหลอดไม้ไผ่ 2 หลอด ต่อไปที่เตาเผาเหล็ก เพื่อนำอากาศเข้าไปในเตาเผาซึ่งจะทำให้ไฟลุกกล้าเป็น...”

“...คนเมืองเลยไปคล้องช้างป่าแถบภาคใต้ของจังหวัดในเขตภูหลวงและภูเขี้ยว เวลาออกเดินทางพวกเขา จะทำการบวงสรวงวิญญูณเฑือกยาวซึ่งมีบ่วงคล้องเอาช้างด้วยข้าว เหล้า เบ็ด และไก่เสียก่อน นอกจากนั้น นายพรานจะให้คำแนะนำว่า ห้ามภรรยาทำการตัดผม หรือรับแขกต่างบ้านให้พักค้างคืนในบ้านเด็ดขาด ถ้าหาก ไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามเหล่านี้ จะทำให้ช้างที่คล้องมาได้นั้นหลุดมือไป...”

ปี 2434 (รศ.110) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสังเกตเห็นว่าฝรั่งตั้งท่าจะรุกราน พระราชอาณาจักรไทย จึงได้จัดการปกครองพระราชอาณาเขตเป็นมณฑล และปี 2435 กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้จัดระบบการปกครองใหม่ เมืองเลยจึงแยกจากเมืองหล่มสัก ยกฐานะขึ้นเป็นเมือง โดยให้ขึ้นกับ มณฑลลาวพวน ที่ตั้งบัญชาการที่เมืองหนองคาย ก่อนที่จะย้ายมาตั้งที่บ้านหมากแข้งในปี 2436 (รศ.116) และเปลี่ยนชื่อเป็นมณฑลอุดรภายหลัง และยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบ บริหาร แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 มีอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอภูคุดป่อง (อำเภอเมืองเลยในปัจจุบัน)
2. อำเภอท่าลี่
3. อำเภอด่านซ้าย (โอนมาจากเมืองพิษณุโลก)
4. อำเภอวังสะพุง (โอนมาจากเมืองหล่มสัก)
5. อำเภอเชียงคาน (โอนมาจากเมืองพิชัย)

พระราชกรณียกิจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมราษฎรจังหวัดเลย ครั้งแรก เมื่อวันอาทิตย์ที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2498 โดยเสด็จด้วยเฮลิคอปเตอร์จากจังหวัดขอนแก่น แล้วประทับช้างเพื่อทอดพระเนตรทัศนียภาพบนยอด ภูกระดึง อุทยานแห่งชาติภูกระดึง เสด็จฯ ทอดพระเนตรสถานเพาะเลี้ยงครั้ง ที่บ้านศรีฐาน เสด็จฯ ถึงศาลากลางจังหวัดเลย เป็นเวลาพลบค่ำ ของวันเดียวกัน

7 พฤศจิกายน 2498 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เสด็จออกยังพลับพลาที่ประทับ เพื่อเยี่ยมพสกนิกรชาวจังหวัดเลย ณ บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัด พ.ศ.๒๕๐๑ ยมมาศ ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ได้กราบบังคับทูลรายงานสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความว่า “...ประชากรตามสำรวจครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ศ.2490 มีจำนวน 134,012 คน หรือ เฉลี่ยแล้ว 12 คน ต่อ 1 ตาราง กิโลเมตร ...ในฤดูหนาวอุณหภูมิลงต่ำถึง 30 องศาฟาเรนไฮต์ มีหมอกจัดบางวัน บางวันมีหมอกจนถึงเวลา 09.00 น. กล่าวถึงอาชีพสำคัญของราษฎรจังหวัดนี้คือ การทำนา ทำไร่ฝ้าย ไร่พริก ไร่ยาสูบ ไร่ข้าวโพด และ ถั่วงา ซึ่งปรากฏว่าได้ผลดี เพราะพื้นดิน มีปุ๋ยธรรมชาติ ส่วนการปลูกต้นไม้ต่างๆมีน้อย...” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอบโดยรับสั่งถึงความทุกข์ยากลำบากของราษฎร ทรงเป็นห่วงและขอให้ทุกคน มีความมานะ อดทน ในการทำมาหากิน และนอกจากทำนาแล้วควรทำครั้งด้วย และได้เสด็จไปทอดพระเนตรสถานีทดลองและส่งเสริมการเพาะเลี้ยงครั้ง (ปัจจุบันสวนครั้งอยู่ในพื้นที่ของอำเภอภูกระดึง) ทรงสนพระทัยกิจการของ สถานีทดลอง สถิติครั้งที่ส่งออกนอกประเทศปี 2496 เป็นมูลค่า 75 ล้านบาท ปี 2497 ส่งออกเป็นมูลค่า 157 ล้านบาท และปี 2498 เพียงหกเดือน มีมูลค่า 94 ล้านบาท

(ที่มา : หนังสือรอยเสด็จ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พุทธศักราช 2498 จัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น พุทธศักราช 2540)

จังหวัดเลยมีเจ้าเมือง ข้าหลวงประจำจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัด 50 คน นายชัยวัช เนียมศิริ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ลำดับที่ 50 ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563

รองผู้ว่าราชการจังหวัดเลย คือ นายผดุงศักดิ์ หาญปรีชาสวัสดิ์ นายณรงค์ จินอ่ำ และนายดำรง ศรีวิชัย อัมวิเศษ